

PSİKOLOJİ, TERAPİ VE
MEDİTASYON ARASINDAKİ
TEMEL FARK

—
Kişisel
Gelişim
—

OSHO

AYDINLANMA

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Hayata Aşk Mektupları

Hayatınızın Renkleri

AYDINLANMA

Psikoloji, Terapi ve Meditasyon Arasındaki Temel Fark

Orijinal adı: Enlightenment is Your Nature

Bu kitaptaki yazılar Osho'nun konuşmalarından derlenmiştir. Osho'nun bütün konuşmaları basılı ve sesli olarak yayımlanmıştır. Sesli kayıtlar ve bütün metinlerin arşivleri online olarak OSHO Kitaplığı www.osho.com adresinde bulunabilir.

© 2010, 2017 OSHO International Foundation, www.osho.com/copyrights

Tüm hakları saklıdır.

Yazan: Osho

İngilizceden çeviren: Bige Turan

Yayına hazırlayan: Kevser Aycan Saroğlu

Türkçe yayın hakları: © 2024 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

OSHO®, Uluslararası Osho Kuruluşu'nun tescilli markasıdır. www.osho.com/trademarks

1. baskı / Ocak 2024 / ISBN 978-625-8004-80-9

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Taylan Polat

Sayfa uygulama: Yeşim Ercan Aydın

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnşaat San. ve Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 446 05 99

Sertifika No: 52729

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Aydınlanma

Psikoloji, Terapi ve Meditasyon
Arasındaki Temel Fark

OSHO

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Çeviren: Bige Turan

İçindekiler

Önsöz: İnsan olma nevrozu üzerine	7
1 / Aydınlanma nedir?	15
Yeniden kazanılmış cennet.....	17
Kişilik soğanını soyun – koşullanmalarınızı anlayın	36
Kutunun içinde ve dışında.....	62
Rüyadan uyanın.....	73
Şimdi ya da asla	86
2 / Diyaloglar ve tanımlar –Ruhun bilimi arayışı peşinde	89
Zihniniz size ait değildir.....	91
Bilimsel yaklaşımın koyduğu sınırlar	113
Sadece normal olmak yetmez	120
Bilinç, bilinçaltı ve tamlık	133
3 / Buddha’ların psikolojisi	153
Farkındalık anahtarımızdır	155
Modern insan için modern yöntemler	164
Aydınlanmayı unuttun	191
Sonsöz: Gevşeyin, aydınlanma kendiliğinden gelir	206
OSHO hakkında.....	213

Önsöz

İnsan olma nevrozu üzerine

Modern insan neden bu kadar nevroitik? Çünkü modern insan, ömründe ilk kez insan olmaya başladı. İnsanlığın geçmişi, insanların geçmişi değil. Şimdiye değin insan, birey halinde değil, hep bir grup halinde; kolektif topluluklar halinde var oldu. Şu anda ise birey doğuyor; dolayısıyla günümüz insanı nevroitik. Bu aslında iyiye alamet; insan bilinci içinden geçtiği muazzam bir devrim yaşıyor.

Nevroz gerçekte nedir peki? Nevroz, kararsız ve belirsiz bir zihin halidir. Bu mu olsam, şu mu olsam? Dışarıdan aldığımız tüm tanımlar ortadan kayboldu, yaslandığımız tüm dayanaklar bitti. İnsan kimliği son derece kırılğan bir halde.

Eskiden "Ben kimim?" sorusuna cevap vermek kolaydı. Hindu, Hıristiyan, Müslüman, Hintli, Çinli, Tibetli, siyah/beyaz, erkek/kadın –her şey netti, insanlar kim olduklarını biliyorlardı. Şimdi ise her şey o kadar belirgin ve net değil; bu etiketlerin tümü ortadan kayboldu. Herkes şimdi etiketsiz bir şekilde, çıplak ortada ve büyük bir anksiyete ayyuka çıkmış durumda. Herkes kendini bir şekilde tanımlamak zorunda.

Birisinin kimliğini tanımlama işini eskiden başkaları yapardı; –anne babalar, öğretmenler, papazlar, politikacılar. Yetkili onlardı, onlar kusursuz yetkililerinizdi. Onlara kolaylıkla bel bağlayabiliyordunuz; hiçbir şeyi düşünmek zorunda değildiniz. Her şeyi başkaları çığneyip ağzınıza koyuyordu; sizse kaşıkla besleniyordunuz.

Şimdiyse insan yetişkinliğe adım atıyor, olgunlaşıyor. Şimdi, kendi kimliğini kendin bulmak zorundasın. Bu o kadar kolay bir iş değil; sadece çok zeki olanlar nevrozdan kaçmayı başaracak. Mutlak bir zekâ, büyük bir sükûnet, büyük bir, zihinden ve tu-zaklarından çıkabilme yeteneği gerekecek. Hem de gittikçe daha çok, daha çok.

Eskiden zekâya o kadar büyük bir değer atfedilmiyordu –hatta vasat olmak daha değerliydi. Vasat insan her zaman topluma uyardı ve yetenekli insan hep toplumda aykırı kalırdı. Geçmişte hiçbir toplum dâhi insanları sevmedi çünkü dâhiler hep sorun çıkarırdı.

Bir Buda hayattayken, tam bir baş belasıdır. Onun hakiki zekâsı vasat zihni rahatsız eder; mutlak zekâsı aptalların huzurunu ka-çırır. Bireyselliği, özgürlüğü, isyanı kalabalıkların zihnine sert bir tokat gibi iner çünkü kalabalıklar, bireysellik istemez. Kalabalık eşsizlik, biriciklik istemez, kalabalık sadece ait olmak ister. Hiçbir şeyden sorumlu olmamak ister. Büyük bir gruhun parçası olmak ister, böylece sorumluluk hep başka yerde, başkalarında olur –Papa kararları verir, Cumhurbaşkanı kararları verir, senin kafa yormana gerek yoktur. Nedenini sormak sana düşmez, sen sadece söyleneni yapmak ve ölmekle yükümlüsündür.

Modern zihne ilk göz kırpan şey bireyselliktir; böylece de nevroz ortaya çıkar. Eskiden bütün cevaplar sabitti; cevapları araştırmaya gerek yoktu. Tanrı oradaydı, cennet yukarıdaydı, karma teorisi hazırды, her şey belli çizgilerle çizilmişti; bu formüllere göre hayat kolayca yaşanabiliyordu. Ancak artık bilmiyorsun; artık hiçbir şey kesin değil. Büyük bir felç olma hali yaşanıyor şimdi. Bu hal insanlığı öldürebilir ya da muazzam, dönüştürücü bir ku-antum sıçrayışına götürebilir.

Öğrenme teorisi üstüne yapılan bir deneyde, farelerin bir stant üstünden, bir çift karta doğru atlamak üzere eğitildiklerini duymuştum. Beyaz kart yere sabitlenmişti – fareler ona doğru atlar-sa, hemen yere düşüyorlardı. Ama fareler diğer karta, siyah karta doğru atlarsa, kart düşüyordu ve fareler deney uzmanının kartın arkasına koyduğu yiyeceği yiyebiliyordu. Fareler hangi kartın ne

olduğunu çabucak öğrendiler. Kartların yeri değiştirilirse de gene siyah karta doğru atlamaları gerektiğini anlıyorlardı.

Fakat deneyin ikinci kısmında siyah ve beyaz kartların yerine nötr, griye yakın renkte birer kart yerleştirildi. Bir noktada gri tonlar birbirine o kadar yakın oluyordu ki, fareler hangisinin hangisi olduğunu ayırt edemiyordu. Belirsizlik durumunda kalan fareler atlamayı reddetti; neredeyse üzerlerine felç inmiş gibi gergin ve nevrotikleşmişlerdi. İşte insanın içinde bulunduğu durum da bu –potansiyeli olan bir durum, bir şeylere gebe bir durum. İnsanlar yalnızca fareler gibi olsalardı, gerçekten nevrotikleşirler ve intihar etmeye başlarlardı.

Ancak insan basit bir fareden ibaret değildir; B.F. Skinner ve diğer sözde psikologların söyledikleri bir yana, insan bir fare değildir. İnsanların bir zorluğu yenmeye karar verme ve daha bütün olma ihtimalleri varsa eğer, onların nevrozu sadece iki durum arasındaki geçişte ortaya çıkar.

Er ya da geç, bununla nasıl başa çıkacaklarını anlarlar. Yetkililer olmadan, Tanrı olmadan, İncil ve Vedalar olmadan, kendi bilinçlerine başvururlar. Kendiliğinden, bir işlevselliğe geçer, andan ana, hazır cevaplar olmadan yaşarlar.

İşte o zaman nevroz ortadan kaybolur –sadece nevroz değil, o zorba zihin de. Hayatlarında ilk kez güzellik, ihtişam, dinginlik ortaya çıkar.

Eskiden insanlar dingin ve ağırbaşlı değildi. Evet, kırk yılda bir, insanlar arasında bir Buda çıkıyordu, kırk yılda bir, bir İsa dünyada geziyordu –ama bunlar çok nadir oluyordu. Özgürlüğün tadını hiç almadan, kim olduklarını hiç bilmeden yaşayıp ölen o diğer milyonlara ne demeli? Musevi olduklarına inandılar ve öldüler; Hindu olduklarına inandılar ve öldüler. Sadece bir beden olduklarına inandılar ve öldüler. Gerçekten kim olduklarını hiç bilmediler –içlerindeki o alanla hiç karşılaşmadılar. İçinizdeki o alanla karşılaşmadığınız sürece, onurlu bir hayat yaşayamazsınız. Fareler gibi yaşar, köpekler gibi ölürsünüz.

İnsan olmak risklidir. Risk bir dizi nevrozdan geçmek zorunda olmaktır. Kendi öz varlığınızda merkezlenmeden önce, sizi merkez

dışına çıkaran birçok tecrübeden geçmek zorundasınız. Zen insanları der ki: Meditasyon yapmaya başlamadan önce dağ sadece dağdır, nehir sadece nehir. Meditasyon yapınca, meditasyonda derine inince dağlar artık dağ, nehirler artık nehir değildir. Ancak devam ederseniz, ısrarcı olur ve meditasyonun en yüksek zirvesine çıkarırsanız, o zaman dağlar tekrar dağ olur ve nehirler tekrar nehir.

Bu; şimdiye kadar ifade edilmiş en önemli tanımdır. Tam ortadayken, her şey daha karmaşıklaşır.

Büyük bir dönüşüm çağındayız. İnsanlar ya geriye düşecek... Ve bu zaman zaman oluyor. İşte bu yüzden Adolf Hitler, Joseph Stalin, Benito Mussolini, Mao Zedong ve onlar gibiler bu kadar önemli. Neden? Çünkü otoriterler; diyorlar ki, "Sen kim olduğunu bilmiyor musun? Dur, ben sana cevapları vereyim." Onlar kusursuz insanlar; her şeyi biliyorlar. Adolf Hitler son derece kendinden emin; insanlar onunla aynı çizgiye gelip onu takip etmeye başlıyorlar.

Eski tanrılar ortadan kayboldu. Joseph Stalin'in ya da Mao Zedong'un çıkıp insanlara liderlik etmesi kolay çünkü insan, tanrılar olmadan, papazlar olmadan yaşayamaz. İnsanlar bir başına yaşayamaz, sorun tam da bu. Dolayısıyla, son birkaç on yıldır insanlar iki şeyin olmakta olduğunun farkında: Pek az insan bireyselliğe doğru yükselebildi ve yükselenler Everest gibi doruklara dönüştü. Ancak daha çoğu geriye düştü, geriledi ve faşist oldu, komünist oldu, köktendinci oldu; bunun gibi başka birçok etiketler piyasada.

Ne zaman bir ülkenin kafası karışır, bir Adolf Hitler sahneye çıkmak zorundadır. Almanya'nın bunlara kurban gitmesi bir tesadüf ya da kaza değildi –dünyanın en entelektüel ülkelerinden biri, hocalar ve profesörler diyarı, düşünürler ve biliminsanları ülkesi. Bu kadar akıllı insanın yaşadığı bir ülke, neden bir manyak adamın kurbanı oldu?

Sebebi şuydu, bu akıllı insanlar –profesörler, filozoflar– hazırcı vapları bulmakta zorlandılar. Fazla kibardılar, fazla ikircikliydiler, fazla mütevazı, fazla zekiydiler. Bas bas bağıramadılar, sadece fısıldadılar –ama insanların fısıltıya değil, sloganlara ihtiyacı vardı.

Adolf Hitler evlerin damlarına çıkıp bağırdı. Fısıldamıyordu. Sloganlar sundu –çizgileri belli, iyi tanımlanmış sloganlar. Söylediklerinin hepsi saçmaydı ama mesele bu değil. İnsanlar neyin saçma, neyin mantıklı olduğunu dert etmez, tek amaçları birisi çıksın, son derece kendinden emin bir sesle bağırsın ve böylece onlar da içlerinde herhangi bir kargaşa olmadan o kişiyi rahatça takip etsin isterler. Onlar da Adolf Hitler’i takip etti.

İnsanlık tarihinde bu tekrar tekrar yaşandı, zeki insanlar, zeki olmayan liderlerin peşinden gitti. Ve bu, psikanalistler için hep bir sorun olagelmıştır: Bu neden oluyor? Bunun bir sebebi var. Düşünen insanlar, düşündükçe daha çok tereddüde kapılıyorlar. Eğer ve ama’larla konuşmaya başlıyorlar; tevazuya düşüyorlar. Ancak insanlar mütevazı cümleler istemiyor. Sıradan bir zihin için mütevazı bir cümle, sanki sen kendinden emin değilmişsin, bilmiyor-muşsun izlenimi yaratıyor.

Bu yüzden Hindistan’da Mahavir çok sayıda takipçi edinemedi –oysa o bu dünyada gelmiş geçmiş en akıllı insanlardan biriydi. Neden takipçi toplayamadı acaba? Ona kıyasla, son derece sıradan insanlar muazzam güruhları peşinden sürükledi. Mahavir’e ne oldu? Sebep, onun mütevazı olmasıydı. Cümleleri hep ‘Belki de’ diye başladılar. Eğer birisi ona, “Tanrı var mı?” diye sorarsa, “Olabilir” derdi. Böyle bir insanı kim takip eder? Daha kendisi bile bilmiyor sanırsınız. “Belki de... Olabilir.” Böyle birini kim takip ederdi? Ona “Ruh diye bir şey var mı?” diye sorsanız, “Olabilir” derdi. Doğal olarak, bunun altından onun daha cevabı kendisinin bile bilmediği iması çıkıyor.

Oysaki gerçek bunun tam tersi. Biliyor ve öyle derinden biliyor ki, sadece bir belki ya da bir olabilir ile durumu ifade edebiliyor. Bu öylesine engin bir kavram ki, sadece bir evet ya da hayır diye cevaplamak aptallık olurdu –bu, kavramları sıradan bir cümleye indirgemek olurdu; siyasetleştirirdi. Felsefi bir varoluşun yüceliği ve ummanlığına sahip olmazdı.

“Evet, Tanrı var ve Tanrı yok. Tanrı her ikisi ve Tanrı her ikisi de değil.” Mahavir bu şekilde konuşurdu. Bir soru sorarsanız, yedi ayrı şekilde cevaplardı. Tek sorunuza cevap vermek için mantığın

her kategorisini kullanırdı ama sizin kafanız öncekinden daha fazla karışmış olurdu. Bir soruyla gelir, yedi bin soruyla dönerdiniz. Bu adamı kim takip ederdi?

Adolf Hitler otobiyografisi *Kavgam'* da der ki, gerçekte gerçek olmayan arasında tek fark vardır ve o fark aradaki, tekrardır. Gerçek olmayan bir şeyi tekrar etmeye devam ederseniz, o şey, zorla gerçek olur. Bu fikri test etti ve bunu milyonlarca insana kanıtladı. Safi saçmalıktı ama tekrar etmeyi sürdürdü ve yavaş yavaş insanlar ona inanmaya başladı. İnsanların bir lidere ihtiyacı vardır.

Nietzsche, Tanrı artık yok dedi. Ama insanlar Tanrı olmadan yaşayamaz, sarsılırlar. Böylece bu iki ihtimal kalıyor geriye: İnsanlar ya düşecek ya da faşizm, Nazizm, komünizm gibi bir akıma kurban olacaklar, ya da ikinci ihtimal, benim bu uğurda çalıştığım ihtimal –insanlar nevroza benzeyen bu belirsizliği sahiplenecek, onu bir sıçrama tahtası olarak kullanacaklar. Bütün geçmişten özgürleşebilir ve bir kuantum sıçrayışıyla geleceğe atlayabilir ve bir lider olmadan, bir şeye tutunmadan, herhangi bir şeyi sahiplenmeden yaşayabilirler.

Bütün dünya sizin, bölünmesine gerek yok. İsa ve Buda ve Krişna sizin, bir Hıristiyan ya da Hindu ya da Müslüman olmak zorunda değilsiniz. Bütün geçmiş sizin: Kullanın ama kendinizi kullandırtmayın. Kullanın ve ileri atılım yapın. Buda'yı, İsa'yı, Krişna ve Zerdüş ve Lao Tzu'yu kullanın ama onlarla sınırlı kalmayın. Oradan da ileri gitmek zorundasınız. Hayat bundan ibaret değil, hâlâ birtakım keşfedilmemiş gerçekler mevcut. Gizem, sonsuz.

İnsan, bir çeşit nevroz içinde. Bu son derece potansiyelli bir durum: Ya geri düşecek, ya ileri sıçrayacaksınız. Sakın geriye düşmeyin. Zaten geriye düşmek de sizi tatmin etmeyecek. Sadece büyüme insanı tatmin eder –regresyon, asla. Çocukluğunuz size çok güzel gözükebilir ama yeniden çocuk olsanız, bu sizi tatmin etmeyecektir. Sefil olursunuz çünkü gençliği tatmışsınızdır, gençliğin özgürlüğünden ve maceralarından haberdarsınızdır. Tekrar çocuk olmak, eskiden olduğunuz anlamda bir çocuk olmak sizi mutlu etmez. Kendinizi kısıtlanmış, daralmış hissedersiniz.

İnsan bir çeşit nevroz içinde çünkü gerçekliğe erişimin engellenmesi her zaman deliliğe yol açar. Normal insanları anormal durumlara sokunca, karşımıza anormal davranışlar çıkar. Modern insan, debriyaj ya da tekerlek ya da istikamet olmadan gazı köklemiş gidiyor.

Eski hedefler artık geçerli değil.

Ve insan artık yepyeni bir şey öğrenmek zorunda, daha önce hiç bilmediği bir şey. İnsan artık burada-şimdide yaşamayı öğrenmek zorunda. Evet, bir yön gerekiyor ama bu sabit hedef değil. Bir anlam gerekli ama kesin bir tanım şart değil. Bir yola ihtiyaç var –ağırbaşlılığa ihtiyaç var, özgürlüğe ihtiyaç var. İnsan özgürlüğü keşfetmeli ve kendi kararını vermeli.

Unutmayın: Elinize verilen bir anlam yok, sorun burada. Eskiden bir anlam elinize tutuşturulmuştu, hayatın anlamının ne olduğu size söylenmişti. Artık hiç kimse size hayatın anlamının ne olduğunu söylemiyor –siz onu yaratmak zorundasınız.

İnsan ilk kez, bir yaratıcı olmanın eşiğinde. Şu ana değin yaratıktınız, şimdiyse yaratıcısınız. Tarih yön değiştiriyor, yeni bir bilincin eşiğindediniz.

Şimdije değin insan bir yaratık gibi yaşadı –Tanrı yaratıcıydı ve insan da yaratılan. Tanrı karar verendi, insan takip eden. Artık durum bu olmayacak. Artık insan yaratıcı, yaratılmış yaratık değil. Artık insan kendi hayatının anlamına karar vermek zorunda –kendi yaratıcılığı ile hayatına anlam vermek zorunda. Ödünç alamazsınız, dilenemezsiniz, pazarlık edemezsiniz. Yaratmak zorundasınız... Ve bu gerçek bir sorun! Anlam yaratmak müthiş bir farkındalık gerektiriyor, müthiş bir çaba gerektiriyor.

İnsanlar dilenmek gibi basit bir numara öğrenmiş. Birisi senin hayatına anlam verecek –baban, annen, ya da göklerdeki o Yüce Baba. O sana anlam verecek, sen sadece dua etmek zorundasın.

Gautam Buda kendi vaktinden yirmi beş yüzyıl önce dünyaya geldi. Onun zamanı şimdi çünkü o özgürlüğe inanıyor, bireyselliğe inanıyor. Senin herhangi bir yaratık olmadığına, senin yaratıcı olduğuna inanıyor. Buda her gün daha da gündemle alakalı olacak.

Kendinizi yaratın. Var oluşunuza şekil ve biçim verin. Hayatınızın resmini çizin, kendinizi bir heykel gibi oyun. Her ne olacaksınız, sizin elinizden çıkacak. Kader değil bu –sorumlu sizsiniz.

İnsanlar sorumlu olmak istemiyor; sorumluluktan korkuyor. Başka birisi onların bakımını üstlensin istiyor, her zaman bir gardiyana, bekçiye ihtiyaç duyuyor. İşte bu insanlar nevrozlanıyor çünkü o bekçiler artık yerinde yok. Aslında hiçbir zaman yoktu; siz onlara inandınız ve siz inandığınız için orada oldular. Şimdi o inanç kaybolduğu için, o bekçiler de yok oldu. Onlar, sizin inançlarınız tarafından yaratılmışlardı.

İnsan tek başına, yalnız yaşamaya alışmak zorunda. Bu büyük bir fırsat –negatif almayın, yoksa sonunuz tımarhane olur. Bunu pozitif alın, bu zorluğu kabul edin ve dünya üzerindeki ilk gerçek insanlardan biri olacaksınız demektir.

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Aydınlanma nedir?

Aydınlanma, en yalın haliyle bilinçsiz kişilik katmanlarının farkına varmak ve bu katmanları üstünüzden atma sürecidir. Siz bu katmanlar değilsiniz; onlar sahte yüzler. Ve bu sahte yüzler yüzünden, kendi orijinal yüzünüzü keşfetmiyorsunuz.

Aydınlanma, bu orijinal yüzün keşfedilmesinden başka bir şey değil –beraberinizde getirdiğiniz içsel gerçekliğiniz, öldüğünüz zaman da beraberinizde götüreceğiniz içsel gerçeklik. Doğumla ölüm arasında topladığınız bütün katmanlar burada, arkanızda kalacak.

Aydınlanan insana, ölüm herkese yaptığığın aynısını yapar ama bunu kendisi yapar. Bir bakıma ölür ve yeniden doğar, bir bakıma ölür ve dirilir. Orijinalliği ışık saçar çünkü ebedi yaşamın bir parçasıdır.

Basit bir kendini keşif sürecidir.

Sen kap değilsin, ama kabın içindekisin.

Kabı atmak ve içindekini keşfetmek aydınlanma sürecinin ta kendisidir.

Osho, kimilerine göre bir provokatör mistik, ünlü yazar Tom Robbins'e göre "İsa'dan sonra dünyaya gelen en tehlikeli adam", *Sunday Times'a* göre ise, 20. yüzyılın en önemli 1000 kurucusundan biri. Ölümünün üzerinden bunca yıl geçmesine rağmen, Osho'nun ışıltısı azalmadığı gibi üzerine atılan taşlar da eksilmedi. Ama o hâlâ milyonlarca insanı peşinden sürüklüyor.

Osho *Aydınlanma'da*, Batı psikolojisinin modern çağın her geçen gün nevroikleşen insanına neden bir çare olmadığını o sarsıcı üslubuyla anlatmakla kalmıyor, bu nevrozdan çıkışın ancak aydınlanma ile olabileceğini anlatıyor. Her satırda kendinize gelmeniz için sizi köklerinizden sarsan ve sonunda huzurlu bir kıyıya ulaştıran bir kitap, *Aydınlanma*.

İnsan olmak risklidir, risk bir dizi nevrozdan geçmek zorunda olmaktır. Kendi öz varlığınızda merkezlenmeden önce, sizi merkez dışına çıkaran birçok tecrübeden geçmek zorundasınız. Zen insanları der ki: Meditasyon yapmaya başlamadan önce dağ sadece dağdır, nehir sadece nehir. Meditasyon yapınca dağlar artık dağ, nehirler artık nehir değildir. Ancak ısrarcı olur ve meditasyonun en yüksek zirvesine çıkarsanız, o zaman dağlar tekrar dağ olur ve nehirler tekrar nehir.

İnsan ilk kez bir yaratıcı olmanın eşliğinde. Tarih yön değiştiriyor, yeni bir bilincin eşliğindediniz.

Kendinizi yaratın... Hayatınızın resmini çizin, kendinizi bir heykel gibi oyun. Her ne olacaksınız, sizin elinizden çıkacak. Kader değil bu, sorumlu sizsiniz.

